

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Pamattiesības>Harta: dalībvalstu paraugprakse

Harta: dalībvalstu paraugprakse

Francija

Publiskā politika, kas veicina Hartas izmantošanu un likumdevēja, administrācijas, tiesībsardzības iestāžu un tiesu iestāžu informētību par to.

1. Francijas Nacionālā maģistrātu skola (*Ecole nationale de la magistrature*)

Pamattiesību hartu ļoti plaši aplūko Nacionālā maģistrātu skola Francijas maģistrātu sākotnējās un tālākās apmācības ietvaros.

1.1.1. Sākotnējā apmācība

Maģistrātu sākotnējā apmācībā Pamattiesību harta tiek apspriesta tematiskajās sesijās, kas jo īpaši aptver civilprocesa pamatprincipus, bērna vislabākās intereses un maģistrātu ētiku un profesionālo ētiku (47. pants).

Turklāt kursi, kuru mērķis ir veicināt attiecības un dialogu starp maģistrātiem un advokātiem, nodrošina iespēju pievērsties Hartas 48. pantam.

Nacionālā maģistrātu skola piedāvā arī vienas dienas apmācības kursus par Eiropas Savienības Tiesu, kuru laikā tiek apspriesta Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Tādējādi šis instruments un tā darbības joma tiek prezentēti mācību ievadkonferencē. Pēc tam tiek organizēti darbsemināri. Apmācāmie maģistrāti, kas iedalīti 20 personu grupās, tiek aicināti iztirzāt šo jautājumu praktisku lietu veidā.

Turklāt 2019. gadā tika rīkota īpaša grupu aktivitāte, lai atzīmētu Hartas saistošā spēka 20. gadadienu.

1.1.2. Kvalifikācijas celšanas apmācība

Hartai veltītie īpašie mācību kursi

Kopš 2019. gada īpaša uzmanība ir pievērsta Pamattiesību hartai, lai veicinātu maģistrātu izpratni par šā instrumenta izmantošanu.

2019. gadā papildus mācību kursam, kas veltīts Hartas spēkā stāšanās 10. gadadienai, sadarbībā ar Grenobles–Alpu Universitātes Juridisko fakultāti (Žana Monē katedra) tika izstrādāta īpaša *ad hoc* apmācība par Hartu un par strīdu risināšanu atbilstoši tai. Tas bija vienas dienas mācību kurss, kas sasniedza vairākus izglītības mērķus: iepazīstināšana ar Hartu un tās ieguldījumiem pamattiesību aizsardzībā un to praktisko pielietojumu Francijas tiesiskajā sistēmā. Papildus teorētiskai pieejai (no rīta) bija plānoti praktiski lietu darbsemināri, jo īpaši par sociāliem jautājumiem un par Eiropas apcietināšanas orderiem (pēcpusdienā). Šī sesija bija atvērta arī juristiem ar mērķi iegūt starparodu apmācību.

2020. gadā pandēmijas dēļ tika ieviesta attālināta apmācība. Apmācība ir sadalīta divos posmos: dalībniekiem bija jāapgūst saturs (tematiskā kursa video un dokumentācija) ENM pedagoģiskajā platformā, kam sekoja virtuālā klase ar praktiskiem gadījumiem, atbildes uz izlases jautājumiem un pārbaudījumi, kā arī dalībnieku debātes. Šī apmācība ir pulcējusi kopā tiesnešus un juristus ar mērķi panākt starparodu sadarbību, un tajā ir apmācīti aptuveni trīsdesmit cilvēki.

No 2021. gada mācību kursu ir paredzēts pielāgot klātienē formātā.

Apmācība par ES Pamattiesību hartu 2021. gadā tika integrēta apmācības sesijā « Eiropas Savienības judikatūras aktualitātes », un tā tika organizēta kā mācību diena līdzīgi kā iepriekšējos gados — ar teorētisku dimensiju no rīta un praktiskiem lietu darbsemināriem pēcpusdienā. Sesija notika hibrīdformātā. Pašreizējie mācību video par ES Pamattiesību hartu « Moodle » platformā pienācīgi papildināja apmācību.

2022. gadā sesijas « Eiropas Savienības judikatūras aktualitātes » mācību dienu aizstās Grenobles Universitātes / Sorbonnas (Parīzes I) Universitātes / ENM kolokvijs par tematu « ES Pamattiesību hartas juridiskā un administratīvā prakse », kurā var piedalīties administratīvo tiesu tiesneši, vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesneši, advokāti un akadēmiķi.

Moodle platformas kursi par Pamattiesību hartu joprojām ir ievadinstruments, kas pieejams, lai papildinātu apmācību.

Ar Hartu saistītā apmācība Eiropas tiesību jomā

Pamattiesību harta tiek apgūta arī četros Eiropas tiesībuursos, ko maģistrātiem piedāvā tālākajā apmācībā.

Tiesu iestādes un Eiropas integrācija: šis trīs dienu mācību kurss ir īpaši veltīts Eiropas iestāžu darbībai un pašreizējai Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai. Hartai ir veltītas trīs lekcijas (« ES tiesību aktu izmantošana kriminālprocesā », « Eiropas Savienības Pamattiesību harta » un « Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu »).

Tiesa un Eiropas Cilvēktiesību konvencija: šajā mācību kursā īpaša uzmanība ir pievērsta Pamattiesību hartas un Eiropas Cilvēktiesību aizsardzības konvencijas savstarpējai saistībai. Tas aptver abu tiesu judikatūru, kā arī valsts augstāko tiesu attiecīgās judikatūras atbilstību Eiropas judikatūrai.

Maģistrāts un starptautiskā vide: šajā sesijā tiek izskatīta maģistrātu loma, ņemot vērā jaunākās norises Eiropas un starptautiskajās tiesībās. Pamattiesību harta šajā gadījumā tiek apspriesta kā Eiropas instruments, kas veicina pamattiesību izplatību likuma izstrādē.

Konferenču cikls « Tiesiskums un vārda brīvība »: šī konferenču sērija, kas izveidota JUSTICE ĢD finansētā projekta « JUST FREE — 2020–2022 » ietvaros, tiek īstenota kopš 2020. gada septembra, un tā notiek trīs semināru veidā, kuros aplūko vārda brīvības ierobežojumus, sabiedrības tiesības būt informētai un maģistrātu vārda brīvību saistībā ar Pamattiesību hartu un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju. Visas šā projekta konferences tiks atbalstītas ar lietotni.

2. Nacionālā ieslodzījuma vietu pārvaldes skola (*École nationale de l'administration pénitentiaire*)

Eiropas Savienības Pamattiesību harta tiek izmantota kā norādījums un atbalsts cietuma darbinieku apmācībā un mācīšanās, tostarp Eiropas cilvēktiesību aizsardzības jomās un, konkrētāk, ieslodzīto tiesību jomā.

Atzīmējot Pamattiesību hartas 10. gadadienu, ENAP veicināja Hartas popularizēšanu un labāku izpratni par to, 2020. gadā rīkojot debašu konkursu cietumu dienestu direktoru 48. apmācības grupai un rehabilitācijas un probācijas direktoru 13. apmācības grupai.

Rīki, kas palīdz labāk saprast Hartu, un situācijas, kad tā piemērojama

Profesionāļiem (likumdevējam, administrācijai, tiesībsardzības un tiesu iestādēm, praktizējošiem juristiem)

Nacionālās maģistrātu skolas izstrādātie instrumenti

Nacionālā maģistrātu skola savā izglītības platformā sākotnējai un tālākai apmācībai maģistrātiem nodrošina tematisko jomu un mācību komplektu, kas veltīts Eiropas Savienības Pamattiesību hartai (vēsturei, judikatūras izpētei utt.), jo īpaši atsaucoties uz Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras izstrādātajiem Hartas instrumentiem (Aģentūras 2018. gada rokasgrāmata par Hartas piemērošanu).

Iedzīvotājiem

Juridisko konsultāciju centru (*des maisons de la justice et du droit*) tīkls

Visā valstī ir 141 juridisko konsultāciju centrs, kas ir vieta, kurā iedzīvotāji ir laipni gaidīti, uzklausi, tiem tiek sniegti padomi un bezmaksas un konfidenciāla informācija par pilsoņu tiesībām un pienākumiem. Tie nodrošina tiesiskumu vietējā mērogā un veicina noziedzības novēršanu, atbalstu cietušajiem un piekļuvi tiesību aktiem. Juridisko konsultāciju centri var izmantot Hartu, jo īpaši veicinot jauniešu piekļuvi tiesību aktiem izglītības pasākumos, kas paredzēti skolām.

Tādu ar Hartu saistīto instrumentu izmantošana un popularizēšana, ko izstrādājušas citas ES valstis vai citas ieinteresētās personas ES

I- Cilvēktiesību aizstāve (*Le Défenseur des Droits*)

a- Darbība

Francijā cilvēktiesību aizstāve ir neatkarīga administratīvā iestāde, kas izveidota ar 2011. gada 29. marta Konstitutīvo likumu Nr. °2011-333. Tā ir iekļauta konstitūcijā kopš tās 2008. gada reformas, un tās uzdevums ir izskatīt sūdzības, kas ietilpst tās piecās kompetences jomās: publisko pakalpojumu lietotāju tiesību un brīvību aizsardzība, bērnu interešu un tiesību aizsardzība un veicināšana, cīņa pret diskrimināciju un līdztiesības veicināšana, tādu personu ētikas ievērošana, kas veic drošības darbības, un, visbeidzot, ieteikumi trauksmes cēlājiem un to aizsardzība.

Jebkura fiziska vai juridiska persona, kas uzskata, ka tās tiesības ir pārkāptas, var iesniegt sūdzību tieši ar vairāk nekā 500 delegātu starpniecību visā teritorijā vairāk nekā 800 vietās vai tieši galvenajā mītnē, izmantojot interneta veidlapu vai bezmaksas vēstuli.

Cilvēktiesību aizstāvei ir būtiskas izmeklēšanas pilnvaras. Tā var pieprasīt jebkurai publiskai vai privātai organizācijai sniegt paskaidrojumus un jebkādu informāciju, kas saistīta ar strīdu izmeklēšanu un izšķiršanu.

Izmeklēšanas beigās cilvēktiesību aizstāve iestājas par mierizlīgumu. Aptuveni 80 % no iestādes uzsāktajiem izšķiršanas procesiem ir bijuši veiksmīgi. Tā var arī pieņemt lēmumu, ar kuru tā sniedz individuālus vai vispārīgus ieteikumus. Kad lieta tiek iesniegta tiesā, cilvēktiesību aizstāve var arī iesniegt apsvērumus visās tiesās kā *amicus curiae*. Cilvēktiesību aizstāve paralēli savai rīcībai tiesību aizsardzības jomā izstrādā politiku līdztiesības un tiesību izmantošanas iespēju veicināšanai.

Cilvēktiesību aizstāve Hartu izmanto diezgan ierobežotā apmērā, t. i., tiktāl, ciktāl tā ir piemērojama tikai tad, kad valsts īsteno ES tiesību aktus (Hartas 51. pants). Tādējādi tas ir jāpierāda pašā sākumā, kas ne vienmēr ir acīmredzams. Cilvēktiesību aizstāve var vieglāk izmantot Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kas ir bagātīga, vai ES direktīvas par diskrimināciju.

Tomēr dažreiz cilvēktiesību aizstāve to var izmantot papildus citiem līgumu tekstiem (piemēram, starptautiskajai Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām vai Eiropas Cilvēktiesību konvencijai). Tā dažkārt izmanto Hartu saistībā ar sūdzībām par diskriminējošām situācijām, kas ir viena no cilvēktiesību aizstāves intervences īpašajām jomām.

Lūk, daži piemēri lēmumiem, kuros cilvēktiesību aizstāvei Harta ir bijusi noderīgs juridisks līdzeklis.

1. piemērs. Atteikums ļaut darbiniecei priekšlaicīgi pārtraukt bērna kopšanas atvaļinājumu par labu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam

Cilvēktiesību aizstāve saņēma sūdzību par to, ka darba devējs (primārā slimokase) ir liedzis darbiniecei iespēju priekšlaicīgi pārtraukt bērna kopšanas atvaļinājumu par labu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam, jo viņa bija stāvoklī pēc pirmā bērna piedzimšanas [1].

Kad cilvēktiesību aizstāve iztaujāta darba devēju, tas atzina, ka Eiropas Savienības Tiesa trīs gadījumos ir norādījusi, ka atteikums ļaut darbiniecei pārtraukt bērna kopšanas atvaļinājumu par labu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam ir diskriminācija dzimuma dēļ [2].

Tomēr tas atteicās ņemt vērā šo judikatūru, pamatojoties uz to, ka tā nav transponēta Francijas tiesību sistēmā. Darba kodeksa L.1225-52. pants paredz divas situācijas, kurās darba devējs nevar atteikt bērna kopšanas atvaļinājuma priekšlaicīgu pārtraukšanu:

bērna nāve;

vai būtisks māsaimniecību resursu samazinājums.

Tādējādi Darba kodekss neizslēdz iespēju priekšlaicīgi pārtraukt bērna kopšanas atvaļinājumu cita iemesla dēļ, ja puses par šo iemeslu ir vienojušās.

Tāpēc cilvēktiesību aizstāvei bija jāatgādina primārajai slimokasei, ka diskriminācijas aizliegums ir sabiedriskās kārtības aizliegums, no kura neviens darba devējs nedrīkst atkāpties. Tāpēc tā secināja, ka atteikums priekšlaicīgi pārtraukt sūdzības iesniedzējas bērna kopšanas atvaļinājumu par labu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam ir diskriminācija viņas dzimuma dēļ. Šajā lēmumā cilvēktiesību aizstāve savus argumentus daļēji pamatoja ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas pantiem.

Hartas 33. pants, ar ko garantē « ģimenes aizsardzību un ģimenes dzīves un darba apvienošanu ». Šajā saistībā 33. panta 2. punktā ir noteikts, ka « lai būtu iespējams apvienot ģimenes dzīvi un darbu, ikvienam ir tiesības uz aizsardzību pret atlaišanu no darba saistībā ar maternitāti, kā arī tiesības uz apmaksātu maternitātes atvaļinājumu un uz bērna kopšanas atvaļinājumu pēc bērna piedzimšanas vai bērna adoptēšanas ».

Hartas 21. pantā ir noteikts diskriminācijas aizliegums cita starpā dzimuma dēļ, bet ar 23. pantu nodrošina vīriešu un sieviešu līdztiesību visās jomās.

Šis piemērs liecina, ka, tiklīdz mēs nonākam līdz ES tiesību aktu darbības jomai, — kā tas ir šajā gadījumā, jo ietilpst darbības jomā, kas saistīta ar nediskriminēšanu dzimuma dēļ nodarbinātībā un, konkrētāk, Direktīvu 2006/54, — cilvēktiesību aizstāve var izmantot Hartu un tā ir tieši piemērojama valsts tiesību sistēmā.

2. piemērs. Personām ar invaliditāti nav iespējas piekļūt reklāmas piedāvājumiem, kas ir pieejami tikai īpašā tīmekļa vietnē, kurā pārdod vilciena biļetes.

Cilvēktiesību aizstāve saņēma sūdzību par to, ka personām ar invaliditāti nav iespējams piekļūt reklāmas piedāvājumiem, kas ir pieejami vienīgi tīmekļa vietnē, kura paredzēta dzelzceļa biļešu pārdošanai. Tāpēc cilvēktiesību aizstāve secināja, ka šī situācija ir diskriminējošas prakses rezultāts turpmāk norādītā ziņā:

Regula par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem, kas nosaka, ka « dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, biļešu pārdevējs vai ceļojuma rīkotājs nedrīkst atteikties pieņemt invalīda vai personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām rezervāciju vai pārdot tai biļeti » [3];

kā arī ES Pamattiesību hartas 21. pants;

un, visbeidzot, Francijas 2008. gada 27. maija Likums Nr. °2008-496.

Tādējādi cilvēktiesību aizstāve ieteica, ka uzņēmumam, kas pārvalda tiešsaistes biļešu tīmekļa vietni, būtu jānodrošina invalīdiem piekļuve visiem tā piedāvātajiem atlaižu tarifiem, tajā skaitā tiem, kas paredzēti starptautiskiem ceļojumiem. Arī šajā gadījumā Harta tiek izmantota kā papildinošs un autoritatīvs arguments.

Tā ir papildinoša, jo ES tiesību aktos nav horizontālās direktīvas, kas aizliegtu diskrimināciju attiecībā uz personu ar invaliditāti piekļuvi precēm un pakalpojumiem, un Regula par pasažieru tiesībām un pienākumiem ir diezgan ierobežota, tāpēc Hartas 21. pantā ir noteikti galvenie diskriminācijas aizlieguma principi, tostarp attiecībā uz invaliditāti piekļuvē precēm;

un autoritatīvs arguments, lai atbalstītu ieteikumus un kompensācijas pieprasījumus, paredzot tiešu piemērojamību.

Turklāt tiesiskuma un pamattiesību veicināšanas pasākumu ietvaros, izmantojot partneru tīklu (Eiropas Ombuda tīklu, ko pārvalda Eiropas Ombuds; asociāciju ENOC, kas apvieno bērnu tiesību aizstāvjus; diskriminācijas novēršanas struktūru tīklu Eiropā *Equinet*, ārējo un neatkarīgo policijas mehānismu neformālo IPCAN tīklu; neformālo NEIWA tīklu viedokļu apmaiņai par to, kā transponēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 23. oktobra Direktīvu (ES) 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem),

cilvēktiesību aizstāve izmanto ne tikai Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, attiecīgās direktīvas, bet arī diezgan sistemātiski Pamattiesību hartu. Šo tīklu ietvaros cilvēktiesību aizstāve ļoti daudz sadarbojas ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru (FRA), kas ir reāls līdzeklis Hartas popularizēšanai šajos forumos.

b- Pasākumi

Atzīmējot ES Pamattiesību hartas 20. gadadienu, Eiropas Komisijas pārstāvniecība Francijā organizēja konferenci, kurā pulcējās vairākas galvenās ieinteresētās personas, kas strādā, lai nodrošinātu Hartas ievērošanu un piemērošanu.

Šajā sakarā par diskriminācijas apkarošanu un līdztiesības veicināšanu atbildīgā Cilvēktiesību aizstāves vietniece *George Pau-Langevin* piedalījās debatēs, ko 2020. gada 7. decembrī organizēja Eiropas Komisija un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA).

Kopā ar *Elise Barbé* (Kasācijas tiesas Krimināllietu palātas palīgtiesnese, FRA valdes priekšsēdētāja) un *Olivier Cousi* (Parīzes Tiesas advokātu kolēģijas priekšsēdētājs) viņa runāja par jautājumiem saistībā ar Hartas piemērošanu Francijā un par pasākumiem, kas vajadzīgi tās pilnīgai īstenošanai. Lai iegūtu plašāku informāciju par Francijas iniciatīvām, kuru mērķis ir palielināt pilsoņu informētību par Hartā garantētajām tiesībām, kā arī par pasākumiem, kas saistīti ar tekstā minēto tiesību veicināšanu un īstenošanu, konferences ieraksts ir pieejams, noklikšķinot uz [šīs saites](#).

II. Nacionālā cilvēktiesību padomdevēja komisija (*Commission consultative nationale des droits de l'Homme*)

Nacionālā cilvēktiesību padomdevēja komisija (*CNCDH*) ir Francijas nacionālā cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības iestāde, kas izveidota 1947. gadā. Tā ir neatkarīga administratīvā iestāde (*AAI*), valsts struktūra, kas valdībai un parlamentam sniedz neatkarīgas konsultācijas un priekšlikumus cilvēktiesību, humanitāro tiesību un rīcības jomā un par pilsoņiem piešķirto pamattiesību garantiju ievērošanu sabiedrības brīvību īstenošanai. Tās sastāvā ir 64 personības un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvji, un tā atspoguļo Francijā cilvēktiesību jautājumu un starptautisko humanitāro tiesību jomā pausto viedokļu dažādību. Savu uzdevumu ietvaros tā brīdina sabiedrību un uzlabo plašas sabiedrības izpratni. Tā piedalās arī izglītībā un apmācībā par cilvēktiesību ievērošanu.

2018. gadā *CNCDH* sadarbībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru sagatavoja divu minūšu ilgu video, kurā iepazīstināja ar instrumentu:

[2 minutes pour comprendre la Charte des Droits Fondamentaux Youtube](#)

[2-minutes-pour-comprendre-la-charte-des-droits-fondamentaux-de-lunion-europeenne Site CNCDH](#)

Jānorāda, ka Harta tiks iekļauta jaunajā *CNCDH* tīmekļa vietnē, sadaļā « resursi » ar aprakstošu logu, kurš varētu atvērties un uz kuru tā regulāri atsaucas savos ziņojumos un atzinumos.

[1] 2019. gada 24. oktobra Lēmums Nr. 2019-183 par darba devēja atteikumu ļaut darbiniecei pārtraukt bērna kopšanas atvaļinājumu par labu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam.

[2] (EST, 2007. gada 20. septembris, lieta C-116/06 *Kiiski* pret *Tampereen Kaupunki*; EST, 3. palāta., 2014. gada 13. februāris, lieta C-512/11, *YTN* un C-513/11, *TSN*; EST, 1. palāta, 2019. gada 8. maijs — Nr. °C-486/18).

[3] 2007. gada 23. oktobra Regulas (EK) Nr. °1971/2007 19. panta 2. punkts.

Lapa atjaunināta: 20/04/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Vairākās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datus, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.